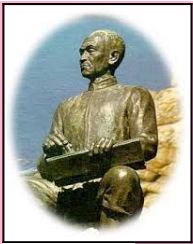

บัดนี้เกิดประวัติสุนทรภู่...."อหังการกวี"หรือ "กวีรับจ้าง"

นำเสนอเมื่อ : 22 มิ.ย. 2552

มหิตลบัดนี้"ประวัติสุนทรภู่"

ในบรรดากวีคนสำคัญของไทย พระสุนทรโวหาร (ภู่) หรือ "สุนทรภู่"
นับเป็นกวีที่เป็นที่รู้จักทั้งคนไทยและ

ชาวต่างชาติมากที่สุด

ไม่เพียงความไพเราะงดงามของภาษาเท่านั้นที่ทำให้คนไทย รู้จักสุนทรภู่
หากแต่ประวัติของสุนทรภู่เองก็ยังมีที่น่าสนใจมีเสน่ห์ชวนติดตาม ไม่แพ้ผลงานของท่าน

ประวัติชีวิตของสุนทรภู่ เป็นปริศนาที่คนรุ่นหลังพยายามติดตามค้นหา
ทั้งสืบเสาะจากผู้ที่ร่วมสมัยกับสุนทรภู่ จากผลงานของสุนทรภู่ และเมื่อพบหลักฐานใหม่
ก็มีการปรับปรุงชำระประวัติสุนทรภู่ขึ้นใหม่อยู่เสมอ

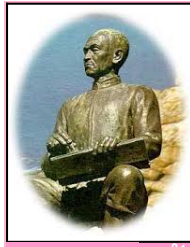
ทำให้ในวงวิชาการภาษาและวรรณคดีไทยมีหนังสือประวัติสุนทรภู่ฉบับต่างๆ อยู่จำนวนไม่น้อย
หนึ่งในบรรดาหนังสือประวัติสุนทรภู่ มีอยู่ฉบับหนึ่ง คือ ประวัติสุนทรภู่ ฉบับพระยาปริยัติธรรมธาดา (แพ
ดลละลักษมณ์) ซึ่งถือเป็นผลงานการค้นคว้าประวัติชีวิตสุนทรภู่ฉบับแรก คือ เมื่อ พ.ศ.2456

หากแต่ยังมิได้รับการพิมพ์เผยแพร่กว้างขวาง สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดลจึงจัดได้พิมพ์ขึ้น

การจัดพิมพ์ครั้งนี้ นับเป็นการเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาส 222 ปีชาตกาล "มหากวีสุนทรภู่"
ทั้งยังมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นหลักฐานอ้างอิง ไขปริศนาเกี่ยวกับประวัติสุนทรภู่ฉบับต่างๆ
เพื่อประโยชน์ในการศึกษา

ตั้งที่ คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ ราชบัณฑิต อติตอธิตกรรมศิลปากร
กล่าวเมื่อครั้งที่มีการคนพบประวัติสุนทรภู่ฉบับพระ ยาปริยัติธรรมธาดาว่า "จะได้ทราบว่า พระยาปริยัติธรรมธาดา
(แพ ตาละลักษมณ์) เป็นผู้ริเริ่มศึกษาและประมวลความรู้เกี่ยวกับสุนทรภู่ ทั้งยังได้ทราบหลักฐาน แนวความคิด
และข้อมูลเกี่ยวกับสุนทรภู่ ที่ผู้คนควาประมวลได้ในสมัยแรกเริ่มเมื่อความรู้เก
ยวกับสุนทรภู่ยังไม่เป็นที่ทราบทั่วกัน"

สิ่งหนึ่งที่ถือว่ามีความ "พิเศษ" กว่าประวัติสุนทรภู่ฉบับอื่นๆ คือ การได้รวบรวมเอาเกร็ดประวัติต่างๆ
ไว้ได้ค่อนข้างมาก ซึ่งจะไม่พบในประวัติสุนทรภู่ฉบับอื่นๆ ด้วยเพราะได้ข้อมูลจากบุคคลที่คุณเคยกับสุนทรภู่และ
อยู่ร่วมสมัยกับสุนทรภู่หลายท่าน จึงทำให้ประวัติสุนทรภู่ฉบับนี้มีความน่าสนใจ

หนังสือ "ประวัติสุนทรภู่" ฉบับพระยาปริยัติธรรมธาดา

ตัวอย่างเช่น เกร็ดเรื่องรัชกาลที่ 2 จะทรงเล่นตอกกลอน

แต่จะหาใครเล่นด้วยแล้วสนุกเช่นสุนทรภู่เป็นไม่มี จึงรับสั่งให้เอาบทพระราชนิพนธ์ที่ทรงเป็นกระทู่วไ
ปพระราชทานให้สุนทรภู่แต่งต่อ ซึ่งขณะนั้นสุนทรภู่ยังถูกจำอยู่ในคุก ใจความมีดังนี้

... เล่าว่ารัชกาลที่ ๒ ทรงพระกระตุัดนับท้าวว่า กะรุ่งกะริ่ง กะฉุ่งกะฉิ่ง แล้วให้ใครต่อก็ไม่ออก
ไม่รู้หนเหตุหนใดว่าจะต่อไปทางไหน จึงรับสั่งให้เอาไปให้สุนทรภู่ ซึ่งก็ตอกกลอนมาว่า "เช็ดแล้วจริงๆ ไม่ทำต่อไป"
อ่านรวมว่า "กะรุ่งกะริ่ง กะฉุ่งกะฉิ่ง เช็ดแล้วจริงๆ ไม่ทำต่อไป" ครั้นนำทูลเกล้าถวาย
ก็ทรงพระราชทานโทษให้หลุดจากเวรจำแต่วันนั้นตามขอ ...

นอกจากนี้ ยังมีเกร็ดเรื่องพระครูวัดพระปฐมเจดีย์ประชันกลอนกับ สุนทรภู่ ที่แสดงให้เห็นถึง
"อหังการกวี" ระหว่าง "กวีเมืองกรุง" กับ "กวีบ้านนอก" เป็นเรื่องที่ไดจากการสัมภาษณ์ พระยาสมุห
มิจิตตมา

เจ้าคุณสมุหฯกล่าวว่า ครั้งหนึ่งท่านอาจารย์สุนทรภู่ออกไปนมัสการพระปฐมเจดีย์
ท่านพระครูปฐมเจดีย์นั้นเองเป็นจินตกรวิอยู่ในถิ่นนั้น นเอง ทั้งชำนาญภาษาบาลีด้วย
จึงนี้กว่าจะลองเล่นเพลงมคธกับสุนทรภู่ ดูที่ว่าหรือจะดีแตกกลกลอนเท่านั้น หรือจะดีทั้งสองอย่าง
ถ้าเช่นนั้นท่านพระครูก็จะได้รับความชมเชยบางว่า ตนก็เป็นปราชญ์พอใช้เหมือนกัน

แต่ความมุ่งหมายผิดไปถนัด คือ เมื่อเยี่ยมท่านอาจารย์ ก็กล่าวธรรมเนียมประเพณีขึ้นดังนี้ว่า
"สุนทรภู่อาคเตเมปจณา อหังการกวีพจนา ปัสสาศุภสารสทานดินข.."

ว่าดังนี้ แล้วส่งสำเนาเขียนให้ท่านสุนทร สุนทรที่จะไม่พอใจจะเห็นเป็นว่าพระบ้านนอกขอกนามาหาก
ผิดประเพณีเยี่ยมเยียน หรือจะดีว่าอวดรู้สู้รับสำ ธรรมเนียมคนจะไปมาหาสู่กันก็ต้องทักทายปราศรัยจนมี

โอกาสต่อกันได้แล้ว จึงจะควรพูดควรสนทนาเรื่องปัญหาน้อยใหญ่ทางสมณประเพณี จึงจะเป็นสิริมงคล
จึงเขียนตอบพงลงไปว่า "...ถึงเป็นปราชญ์ก็เป็นปราชญ์นอกประเทศ เป็นเชื้อเปรตมิใช่ปราชญ์ในราชฐาน"
แล้วส่งให้ท่านพระครู จะได้แสดงกิริยาอย่างไรต่อไปก็เป็นหมดค่ากล่าวเพียงเท่านี้

ส่วนที่ดินรกร้างติดวัดเรไร สันนิษฐานว่า เป็นเคหสถานที่สุนทรภู่อาศัยอยู่ในวาระสุดท้ายของชีวิต
ตั้งอยู่ริมคลองบางระมาด

เกร็ดเรื่องความเป็น "กวีรับจ้าง" ของสุนทรภู่ ก็น่าสนใจ เรื่องนี้พระยาปริยัติธรรมธาดา สืบมาได้ความว่า
สุนทรภู่เป็นนักเลงเก่งในเรื่องฝีปากสรวลเสียดสวส ไม่มีตัวสุ พวกหนุ่มจะไปรักหญิงที่ไหนก็มาหาท่านสุนทรภู่
หรือได้รับเพลงยาวเขาก็มาหาท่านสุนทรภู่ ท่านสุนทรภู่จึงมั่วมีเงินทองใช้สอยถึงไม่ได้ทำเรือกสวนไร่นาค้าขายอะไร

พระยาปริยัติธรรมธาดาเขียนไว้ว่า วิธีแต่งเพลงยาวของสุนทรภู่ นั้น นัยว่ามีกติกายู่ ๓ บท
เท่านั้นไม่มากมาย โดยใบที่ 1 เรียกค่าใบแรก 5 ตำลึง ใบที่ 2 เป็น 10 ตำลึง ใบที่ 3 หนึ่งซัง
ถึงใบสามสัญญาเป็นได้ตัว

อีกเรื่องคือ วาระสุดท้ายของชีวิตสุนทรภู่ ไม่ใคร่มีใครพูดถึง โดยเฉพาะเรื่องที่ว่าชีวิตในบ้านปลายนั้น
ท่านเป็นอยู่อย่างไร ตายที่ไหน และยังได้แต่งวรรณคดีอีกหรือไม่
ซึ่งพระยาปริยัติธรรมธาดาสามารถสืบเสาะหาเรื่องราวมา บันทึกไว้ ว่า...

ในบ้านปลายชีวิตสุนทรภู่ได้กราบถวายบังคมลาออกนอกกราช การแล้วไปซื้อสวนอยู่ตำบลบางระมาด
หากินทางแต่งหนังสือบทกลอนเพลงยาวจนกระทั่งถึงแก่กรรม ที่บ้านสวนบางระมาดนั่นเอง

นอกจากนี้พระยาปริยัติธรรมธาดายังได้กล่าวถึง "หนูพัด" ซึ่งเป็นทายาทคนสุดท้ายของ สุนทรภู่ไว้ด้วย

มีบุตรที่ปรากฏชื่อเสียง คือเถรหนูพัดนั้น เหนียวนี้ว่ายังมีตัวอยู่ แต่ยังไม่พบ คำกล่าวเล่าลือว่า
หมอสุมิตได้ตั้งโรงพิมพ์เก็บหนังสือของท่านอาจารย์ มีพระอภัยมณี เป็นต้น
พิมพ์ขายจนรุ่มรวยแล้วคิดถึงท่านอาจารย์สุนทรภู่ เทียวยสืบหาพระทายาทจะรางวัล
ก็ไต่ตัวท่านพัดมาบำเหน็จบำนาญไปจนเต็มใจรักที่จะให้ ได้

อภิรักษ์ณ์ เกษมผล อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทยคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ทำหน้าที่บรรณาธิการหนังสือประวัติสุนทรภู่ ฉบับพระยาปริยัติธรรมธาดา (แพ ตาละลักษมณ์)
และผูกเขียนบทนำเสนอ

อาจารย์อภิรักษ์กล่าวว่า คุณูปการอย่างสำคัญของบันทึกประวัติสุนทรภู่ ฉบับพระยาปริยัติธรรมธาดา ที่มีอาภุสชาติก็คือ การเป็นงานเขียนที่บอกเบิกการคนควาประวัติและผลงาน ของสุนทรภู่อย่างจริงจัง แม้วางานเขียนนี้จะมีได้เป็นที่แพร่หลายก็ตาม แต่ก็อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยทำให้งานการคนควาประวัติสุนทรภู่ได้ขยายวงกว้างและพัฒนาไปมา กขึ้น

นอกจากจะค้นคว้าและจัดพิมพ์หนังสือ "ประวัติสุนทรภู่ ฉบับพระยาปริยัติธรรมธาดา (แพ ตาละลักษมณ)" ขึ้นใหม่แล้ว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และหน่วยงานอื่นๆ ได้แก่ วัดศรีสุदारามวรวิหาร โดยพระราชพิพัฒน์โกศล (โกศล มหาวีโร) สถาบันสุนทรภู่ โดย พลตรีหญิง อุษณีย์ เกษมสันต์ ณ อยุธยา ศูนย์คติชนวิทยา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยรองศาสตราจารย์สุกัญญา สัจฉายา สำนักงานเขตบางกอกน้อย และมหาวิทยาลัยธนบุรี ยังได้ร่วมกันจัดงาน "เฉลิมเกียรติคุณสุนทรภู่ 222 ปี มหาภิวันท์โกสินทร์" ขึ้น ตั้งแต่วันที่ไปจนถึง 29 มิถุนายน 2551 ที่ วัดศรีสุदारามวรวิหาร แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กทม. ซึ่งปรากฏในประวัติของสุนทรภู่ว่าเป็นสำนักเรียนของท่านในวัยเยาว์อีกด้วย

ด้านพระราชพิพัฒน์โกศล (โกศล มหาวีโร) เจ้าอาวาสวัดศรีสุदारามวรวิหาร กล่าวว่า ขออนุโมทนาในความตั้งใจที่ได้เพียรพยายามรวบรวมเรียบ เรียงรายงานการศึกษาและอนุรักษ์เอกสารโบราณวัดศรีสุด รามจนกลายเป็นนิทรรศการ "ศรีสุดารักษ์นุสรณ์" ขึ้น

งานนี้นอกจากจะเป็นการอนุรักษ์เอกสารโบราณอันเป็นมรด กทางพระพุทธศาสนาอันทรงคุณค่าแล้ว ยังอำนวยความสะดวกแก่สาธารณชนผู้สนใจศึกษาทั้งในปัจจุ บันและอนาคตกาล....

รอยสุนทรภู่ -

เดินลอยลำนาวา

งามตาสองฟากฝั่งชล

ท่าเรือแจวเรือหางเรือยนต์

เรือเมล์เรือด่วนลิวปลิวลิปตา

ท้องเที่ยวไปตามสายคงคา

หวนคิดขึ้นว่าลองมาเหมือนใคร

....ดนตรี.....

เดินทางตามธารา

นานมามีคนผ่านไป

ยอดกวีหนึ่งของเมืองไทย

ลอยเรือไม่ไกลจะไปอยุธยา

เอ๋ยบทกลอนยอกย้อนนาวาจา

ฟังดูเถิดว่าพรรณนาเช่นไร

(พูด)

ถึงโรงเหล้าเตากลั่นควันโขมง

มีคันทองผูกสายไว้ปลายเสา

โอบาปกรรมน้ำนรกเจียวอกเรา
ให้มัวเมาเหมือนหนึ่งบ้าเป็นน่าอาย
ไม่เมาเหล้าแล้วเรายังเมารัก
สุดจะหักห้ามจิตคิดไฉน
ถึงเมาเหล้าเข้าสายนก็หายไป
แต่เมาใจนี้ประจำทุกคำคืน
..ได้ฟังบทกลอนคำสอนคำสั่ง
ได้ยั้งคองยังฝังในอุรา
ผ่านไปดำนานขับขานคล้ายว่า
ฟังพรรณนาให้พาซึ่งใจ
ท่องไปดื่มไปจนได้เวลาค่ำ
ชื่นชมลำนน้ำคำมาฮาเฮ
ช่วยคลายเบาใจให้หายว้าวเหว
เริ่มเห็นทะเลเข้ามาคนละทาง
ฮึม..ฮึม..ฮึม..ฮึม..ฮึม..ฮึม

ขอบคุณ.....มหิตลปุตฺตฺน"ประวัติสุนทรภู่" ฉบับพระยาปริยัติธรรมธาดา
ฉลอง222ปีมหากวีรัตนโกสินทร..... ครูตีว